

РОЗДІЛ IV

Регіональна економіка та економіка природокористування

УДК 332.146.2

Коротя Мирослав,
аспірант,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
кафедра аналітичної економіки та природокористування,
м. Луцьк; e-mail: myroslav.korotya@vlgas.com.ua
<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-02-75-82>

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ГАЗОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ РЕГІОНАХ

В статті досліджено інституційне забезпечення діяльності газотранспортних підприємств. Окреслено організаційно-економічний базис функціонування газотранспортних підприємств. Здійснено огляд теоретичних підходів до розуміння «газотранспортне підприємство» та шляхом систематизації дано уніфіковане визначення даного поняття. Простежено діюче нормативне забезпечення існування газотранспортної сфери. Розроблено організаційно-економічний базис забезпечення діяльності газотранспортних підприємств, запропоновано наступні організаційно-економічні шляхи ефективності діяльності газотранспортних підприємств.

У напрямі лібералізації національного газового ринку:

- дотримання правил та обов'язків Енергетичної стратегії України на період до 2030 року;
- збільшення частини залучення приватного капіталу;
- підвищити якість наданих газових послуг;
- залишити трансакційні витрати;
- адаптувати вихідні положення Кодексу газотранспортної сфери.

Ключові слова: газотранспортне підприємство, інституційне забезпечення, енергетична стратегія, логістична стратегія, лібералізація ринку.

Коротя Мирослав,
аспірант,
Восточноєвропейский национальный университет имени Леси Украинки,
кафедра аналитической экономики и природопользования,
г. Луцк; e-mail: myroslav.korotya@vlgas.com.ua

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ГАЗОТРАНСПОРТНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УКРАИНЕ И ЕЕ РЕГИОНАХ

В статье исследованы институциональное обеспечение деятельности газотранспортных предприятий. Определены организационно-экономический базис функционирования газотранспортных предприятий. Осуществлен обзор теоретических подходов к пониманию «объединением» и путем систематизации дано унифицированное определение данного понятия. Прослежено действующее нормативное обеспечение существования газотранспортной сферы. Разработан организационно-экономический базис обеспечения деятельности газотранспортных предприятий, предложены следующие организационно-экономические пути эффективности деятельности газотранспортных предприятий.

В направлении либерализации национального газового рынка:

- соблюдение правил и обязанностей Энергетической стратегии Украины на период до 2030 года;
- увеличение части привлечения частного капитала;

- повысить качество предоставляемых газовых услуг;
- оставить трансакционные издержки;
- адаптировать исходные положения Кодекса газотранспортной сферы.

Ключевые слова: газотранспортное предприятие, институциональное обеспечение, энергетическая стратегия, логистическая стратегия, либерализация рынка.

Korotya Miroslav,
graduate student,
Lesya Ukrainka Eastern European National University,
Department of Analytical Economics and Nature Management,
Lutsk; e-mail: miroslav.korotya@vlgas.com.ua

THE ROLE AND VALUE OF GAS TRANSPORT ENTERPRISES IN UKRAINE AND ITS REGIONS

The Institutional provision of gas transportation enterprises activity was investigated in the article. The organizational and economic basis of functioning of gas transport enterprises is Outlined. A review of theoretical approaches to understanding "gas transportation enterprise" and by systematization given a unified definition of the concept is Carried out. The functioning normative provision of the gas transportation sphere existence is Traced. The organizational and economic basis of providing the activity of gas transport enterprises is proposed, the following organizational and economic ways of efficiency of gas transport enterprises activity are offered.

A Key tool for management entities in the conditions of managed and sustainable development is to develop separate processes of interaction between institutional subjects. Among the considerable number of instruments should be selected: economic, economic, market, social, managerial, organizational and economic, etc.

The nitrogen transport enterprises are one of the elements of strategically important gas transportation industry, forming the impact of social and economic character on the life level and energy dependence. Consumers for today, forming market demand, require the gas transport enterprise of high quality services, the main parameters of which is the continuity, reliability, chemical-physical characteristics, optimal technological indicators, etc.

However, it is necessary to note that these areas are not sufficiently justified today, and therefore in Ukraine there is no necessary institutional provision to implement these organizational transformations. As for the form of ownership, its choice is due To a significant number of factors, so all decisions on its change for the objects of the gas transportation system should be sufficiently grounded, and thus the possible variant of development is a combination of several different forms.

It is Worth noting that for the enterprises of the gas transportation system of Ukraine, which are natural monopolies, there are no competitors in the spheres of establishment of standards and improvement of activity, so they, despite the form of ownership, are considerably limited in Responsibility to consumers. So, first of all, it is important to deprive Functioning of the gas transport system and harmonization of relations between the State, gas transport enterprises and consumers is possible due to introduction of effective organizational and investment regulation of their activity. In Particular, the main provisions would have to be focused on the.

Thus, the conclusion is that the most important factor of influence on the efficiency of enterprises of gas transportation sphere is institutional system of interaction of all institutions, which forms the necessary institutional environment with the existing harmonious relations between its Elements.

Key words: gas transport company, institutional support, energy strategy, logistic strategy, liberalization of the market.

Постановка проблеми. Ключовим інструментом для органів управління суб'єктів господарювання в умовах керованого та поступально-сталого розвитку є розробка окремих процесів взаємодії між інституційними суб'єктами. Серед чималої кількості інструментів слід виділяти: економічні, господарські, ринкові, соціальні, управлінські, організаційно-економічні, тощо. Особливу дієвість інструментів можна відмітити в результаті їх сукупності. [14]. Організаційно-економічний механізм мав би включати дві підсистеми, а також повинен підвищувати ефективність діяльності, як функції співставлення витрат та доходів підприємства. В результаті аналізу існуючих підходів варто узагальнити суть та значення організаційно-економічного механізму, під яким пропонуємо розуміти сукупність певних управлінських дій націлених на організацію взаємодії між елементами системи з метою гармонізації інтересів в процесі прогнозування чинників впливу зовнішнього та внутрішнього середовища певної сфери [13].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням процесу становлення, розвитку та перспектив науково-технічного потенціалу нафтогазової промисловості в Україні займалися такі вітчизняні і зарубіжні вчені як С. Антекар, Л. Баб'як, Г. Бурлак, Д. Джонстон, А. Дронов, Д. Ергин, А. Лосицький, Д. Мамзелєв, А. Молчанов, Г. Кіщено, А. Коршак, А. Рузманов, Н. Тимохіна, М. Топилка, А. Шаммазова, Р. Шерстюк, А. Шидловський, Р. Шульман, Однак, дослідження періодизації становлення нафтогазової промисловості України на сьогодні залишається недостатнім.

Постановка завдання. Метою статті є: теоретичні та практичні аспекти діяльності газотранспортних підприємств в контексті інституціоналізації національного ринку газу.

Основні положення та результати дослідження проявляються в наступних завданнях:

- розкрити зміст організаційно-економічного базису в діяльності газотранспортних підприємств;
- розширити теоретичні підвалини газотранспортних підприємств з огляду на їх соціальну та економічну залежність;
- здійснити огляд діючих нормативно-правових засад функціонування ГТП;
- запропонувати модель організаційно-економічного базису забезпечення діяльності газотранспортних підприємств;
- окреслити пріоритетні напрями ефективного та безперервного функціонування ГТП.

Виклад основного матеріалу. Відтак, газотранспортні підприємства (ГТП) є одним з елементів стратегічно важливої газотранспортної галузі, формуючи вплив соціального та економічного характеру на життєвий рівень та енергетичну залежність. Споживачі на сьогодні, формуючи ринковий попит, потребують від газотранспортного підприємства послуг високої якості, основними параметрами якої є безперервність, надійність, хіміко-фізичні характеристики, оптимальні технологічні показники, тощо.

Непроста ситуація на українських підприємствах під час економічної кризи, відсутність потрібного розвитку і навіть стабільності показує, що можливості були враховані не повністю і не всі ресурси використано. Сьогодні стан ГТП отримує особливе значення, звертаючи увагу на сьогоднішню фінансово-політичну ситуацію, за якої Україні необхідно чи не найбільше залучення інвестицій, за весь час її існування.

В нормативно-правовій базі відсутнє єдине визначення терміну «газотранспортне підприємство», незважаючи на те, що є чимало тлумачень самого терміну. Саме тому, на нашу думку є доцільним навести нижче основні визначення, які відображено в постановах та наказах КМУ, НАК «Нафтогаз України», НКРЕКЕ тощо [8], - в Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил надання населенню послуг з газопостачання» № 2246 від 09.12.1999 р. [5]. Підприємство з експлуатації споруд систем газопостачання і газопроводів, яке надає послуги по транспортуванню газу газотранспортного підприємства до споживача, а також забезпечує йому послуги з технічного обслуговування та ремонту та монтажу газопроводів і внутрішньо-будинкових систем газопостачання на підставі відповідної ліцензії;

- Наказ «Нафтогаз України» «Про затвердження Порядку доступу до газотранспортної системи № 79 від 26.03.2001 р.» [2] підприємство, що здійснює транспортування природного газу газорозподільними газотранспортними мережами безпосередньо до споживачів і у якого газорозподільні мережі та інші виробничі об'єкти перебувають на правах власності чи на інших законних підставах;

- в Постанові НКРЕ «Про затвердження Алгоритму розподілу коштів, що надходять на поточні рахунки із спеціальним режимом використання газопостачальних підприємств» №759 від 12.07.2000 р. [6] суб'єкт господарювання, що здійснює діяльність з розподілу природного газу шляхом його транспортування розподільними трубопроводами, які перебувають у його власності чи користуванні;

- в Наказі Мінпаливенерго України «Про затвердження Правил обліку природного газу під час його транспортування газорозподільними мережами постачання та споживання» №618 від 27.12.2005 р. [1] - суб'єкт господарювання, що здійснює діяльність з розподілу природного і нафтового газу шляхом розподільними трубопроводами, які перебувають у його власності чи користуванні та обумовлюють якісне постачання та надання інших допоміжних послуг;

- Постанова НКРЕ «Про затвердження Алгоритму розподілу коштів, що надходять на поточні рахунки із спеціальним режимом використання гарантованих постачальників природного газу» №1000 від 02.08.2012 р. [6] – суб'єктом господарювання, котрий діє на підставі ліцензії здійснює

послуги по транспортуванню природного газу газорозподільними мережами споживачам, які є власниками цим мереж та інших виробничих об'єктів, які в свою чергу здійснює функції оперативно-технологічного призначення.

Окрім послуг з постачання промисловим та комунальним споживачам природного газу газорозподільні підприємства виконують такі види робіт як: роботи по ліквідації наслідків аварій в дворових газопроводах та внутрішньо-будинкових системах газопостачальних системах, які можуть призвести до нещасних випадків (цілодобово виконують бригади аварійно-диспетчерських служб за кошти цих організацій); перевірку стану газових лічильників і цілісності розміщених на них пломб, а також на газових пристроях та приладах, які в даний момент є відключеними від системи газопостачання; припиняють постачання газу споживачам у випадках, передбачених пунктом 6 «Правил надання населенню послуг з газопостачання».

Тому, виходячи із наведених вище пояснень поняття ГТП, варто запропонувати саме те визначення, що на нашу думку, зможе найкраще відобразити його сутність: газорозподільне підприємство – це суб'єкт господарювання, який здійснює транспортування газу на підставі ліцензії від газопостачальної організації безпосередньо до споживача, надаючи послуги із технічного обслуговування і ремонту газорозподільних мереж, які перебувають у власності ГТП або у користуванні на законних підставах [8].

Система розподільчих газопроводів середнього і низького тисків а також діяльність в даній сфері належать до природної монополії та складають єдиний техніко-технологічний комплекс державного значення. Україна визнала, що він не підлягає приватизації та передала його у користування підприємств газопостачання. Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» є органом, який уповноважений безпосередньо здійснювати контроль використання державного майна та втілення єдиної технічної політики [8].

Газотранспортні підприємства є монопольними утвореннями, якими опікується держава. Проте всі облгази – публічні акціонерні товариства, частка держави в них здебільшого складає більше 25% плюс одна акція, але це не надає достатньо можливостей для ефективного управління корпоративними правами держави.

Оскільки незалежний регулюючий орган управляє процесами встановлення регульованих тарифів та прийняттям інших рішень, порівняно з малим бізнесом дані підприємства будуть постійно у виграші. Проте справа не лише в матеріальному становищі на газорозподільних підприємствах. На підприємства газорозподільної сфери першочерговими здійснюють вплив інші чинники. Серед них є роль та значення самих підприємств в процесі суспільного відтворення. Сьогодні підприємство може, функціонувати та забезпечувати споживачів послугами із газорозподілу, отримувати прибуток та розподіляти його на виплату дивідендів і використовувати інвестиційні кошти ефективно, та резервувати ресурси на випадок непередбачуваних обставин [8].

Активи, якими розпоряджаються газорозподільні підприємства відносять до критичних інфраструктур, що визнані в роботі активами, які мають значне значення для того щоб підтримувати життєво важливі соціальні функції, здоров'я, економічне і соціальне благополуччя людей та порушення й руйнування яких матиме чималий вплив на державу в процесі її неспроможності підтримувати дані функції [16].

Незважаючи на вищесказане, ГТП використовує частину газових ресурсів для власних потреб, втрачає їх під час процесу транспортування і зберігання. Отже, для того щоб визначити раціональність використання витрат ГТП, на нашу думку, предметом аналізу має бути структура витрат за напрямками їх виникнення та використання, включно з витратами на виробництво, реалізацією послуг та виконання робіт, витратами для надання послуг споживачам, обслуговування газопостачальної системи.

Кожна група може поділитися за елементами, зокрема згідно до затвердженої НКРЕУ «Методики розрахунку тарифів на транспортування та постачання природного газу для підприємств із газопостачання і газифікації витрат» за даними ознаками: матеріальні витрати; оплата праці та соціальні нарахування; амортизація; поліпшення основних фондів; інші витрати, включно з послугами зв'язку, орендою послуг, вартістю технологічної води, канцелярськими витратами, відрядженнями, платою за землю, відсотками за кредит, послугами сторонніх організацій, витратами на охорону, тощо.

Саме тому, на нашу думку, основними цілями-орієнтирами ГТП мають бути: логістика політика, ефективне управління фінансами, стратегічне довгострокове планування і управління виробництвом, гармонізація взаємовідносин з партнерами і клієнтами, здійснення розподілу газових потоків, сервісне обслуговування, матеріальне стимулювання, управління якістю (Рис. 1).

Рис. 1. Організаційно-економічний базис забезпечення діяльності газотранспортних підприємств

* Розроблено автором на основі даних [8].

На нашу думку, управління якістю є основним орієнтиром, адже саме від неї залежить ефективність реалізації всіх інших орієнтирів. На нашу думку, завжди буде існувати попит на продукти ГТП, при цьому потрібно забезпечувати стандартні параметри якості, а саме: калорійність (температура горіння), тиск, вологість, температура, коефіцієнт стиснення, безперервність, енергоефективність, надійність, інноваційність [7,8].

З врахуванням теперішніх реалій української економіки, за яких впроваджуються жорсткі бюджетні обмеження використання коштів на капітальні потреби, можна сказати, що незважаючи на можливість значних зрушень в довгостроковому періоді, в короткостроковому, рівень енергоефективності газорозподільних підприємств може знизитись. Згідно з результатами дослідження, на нашу думку, варто створювати Український банк розвитку, Фонд фінансування інвестиційно-інноваційних проектів, що буде сприяти збільшенню рівня інвестицій в економіку України.

За умов, коли ГТП стають лише ринковими «гравцями» і самостійно вирішують тільки питання з відтворення свого капіталу, газотранспортні підприємства досі регулюються державою, а тому менеджмент потенціалу в них набуває державного значення [7].

Висновки. Отже, для безперерйного функціонування ГТП та забезпечення необхідного інституційного осередку варто визначити наступні організаційно-економічні підвалини :

1. Енергетична стратегія України на період до 2030 року. Серед напрямів розвитку української газотранспортної системи за її допомогою визначено наступні трансформації в організації: приватизацію газотранспортної системи і передача її в концесію, формування консорціуму міждержавної системи газотранспортування [10]. Проте, потрібно звернути увагу, що ці напрями сьогодні не є достатньо обґрунтованими, і тому в Україні відсутнє необхідне інституційне забезпечення для того щоб впроваджувати зазначені організаційні трансформації. Щодо форми власності, її вибір зумовлений значною кількістю факторів, тож всі рішення про її зміну для об'єктів газотранспортної системи мають бути досить обґрунтованими, а отже, можливим варіантом розвитку є поєднання кількох різних форм.

Чимало науковців є переконаними, що в умовах складнішого інституційного середовища підвищується ймовірність ефективного застосування приватної і державної форм власності, а комунальну форму власності буде доцільно використовувати при наявності примітивного інституційного середовища.

Варто звернути увагу, що для підприємств газотранспортної системи України, які є природними монополіями, фактично не існує конкурентів в сферах встановлення стандартів і покращення діяльності, тому вони, не дивлячись на форму володіння, значно обмежені у відповідальності перед споживачами. Тому, насамперед важливо позбавитись недоліків функціонування газотранспортної системи та гармонізувати відносини між державою, газотранспортними підприємствами і споживачами можливо завдяки впровадженню дієвого організаційно-інвестиційного регулювання їх діяльності. Зокрема, основні положення мали б зосереджуватися в наступному:

2. Приватизація ГТС та процес залучення приватного капіталу. Однак сучасні економічні реалії життя не прогнозують ефекту від цього, навіть при вдосконаленні інституційного забезпечення [11]. Очевидно, причиною цього є відсутність адаптованих інституційних механізмів, що могли б забезпечити рівний та вільний доступ до активів. В умовах приватизації це мало б здійснюватися за допомогою персональних зв'язків та знайомств, неефективності правового супроводу, закритості даних, та надзвичайно високих трансакційних витрат.

3. Недостатнє інституційне середовище спричиняє появу недобросовісних взаємовідносин між споживачами і постачальниками газу, а існуючий нормативно-правовий базис не підсилює мотивацію до відповідальності перед споживачами природного газу. Створення інституційних механізмів взаємоконтролю та взаємозалежності дозволить підвищити ефективність функціонування суб'єктів газотранспортного ринку, вплинувши на якість газу та послуг, що отримують споживачі. Окрім зазначеного, це може бути стимулом суб'єктам ринку до енергозбереження, бережного ставлення до навколишнього середовища, раціонального використання ресурсів [11].

4. Приналежність газотранспортних підприємств до частини вертикально інтегрованої структури дозволяє впроваджувати положення інституціональної теорії, яка пояснює високі трансакційні витрати результатом діяльності даної вертикалі, де інформаційні інституції впливають на зменшення трансакційних витрат. Негативним проявом та обмеженістю конкурентного середовища провокуються прояви виникнення тінювих проявів [12]. Ресурсне забезпечення розвитку підприємств газотранспортної системи щодо прийняття ефективних рішень стосовно управління ними, суттєво ускладнюються ієрархічною структурою НАК «Нафтогаз України» [3].

В такому випадку, є відсутніми системотворчі елементи, котрі мають забезпечувати взаємодію з суспільними інституціями та домінуючими ринковими інститутами. При залученні передових інноваційних технологій, цільових інвестиційних вкладень, правової адаптативної політики, можна досягти оптимальних взаємозв'язків між суб'єктами на вітчизняному газотранспортному ринку [9].

Отже, напрошується висновок, що найбільш важливим чинником впливу на дієвість підприємств газотранспортної сфери є інституційна системна взаємодія всіх інституцій, котра формує необхідне інституційне середовище з наявними гармонізованими зв'язками між її елементами.

Джерела та література

1. Про затвердження Правил обліку природного газу під час його транспортування газорозподільчими мережами постачання та споживання : Наказ Мінпаливенерго України від 27 грудня 2005 року, (№618). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0067-06>.
2. Про затвердження Порядку доступу до газотранспортної системи : Наказ «Нафтогаз України» від 26 березня 2001 року (№79)/ URL: <http://ukrpetroleum.com/ua/nakaz-pro-zatverdjennya-poryadku-dostupu>.
3. Офіційний сайт НАК «Нафтогаз» URL: <http://www.naftogas.com/www/3/nakweb.nsf?Open>.
4. Про затвердження Алгоритму розподілу коштів, що надходять на поточні рахунки із спеціальним режимом використання газопостачальних підприємств : Постанова НКРЕ від 12.07.2000 р. (№759): http://www2.nerc.gov.ua/control/uk/publish/article/main?art_id=76607&cat.
5. Про затвердження Правил надання населенню послуг з газопостачання : Постанова кабінету міністрів України від 09 грудня 1999 року (№ 2246). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2246-99-п>.
6. Про затвердження Алгоритму розподілу коштів, що надходять на поточні рахунки із спеціальним режимом використання гарантованих постачальників природного газу : Постанова НКРЕ від 02 серпня 2012 року (№1000) URL: <http://www3.nerc.gov.ua/index.php?id=449>.
7. Гораль Л. Т. Аналіз макросередовища функціонування газотранспортних підприємств в контексті використання їх потенціалу. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України, 2015. 1 (111). С. 122-126.

8. Гораль Л. Т., Король С. В. Орієнтири для розвитку газорозподільних підприємств України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер. : Економіка*, 2016. Вип. 1. С. 120-124.
9. Дзьоба О. В., Лінчевська Н. М. Ефективність чинного організаційно-економічного механізму управління інноваційно-інвестиційної діяльністю газотранспортних підприємств. *Соціально-економічна інтеграція України у глобальну інноваційну економіку : досвід підприємств та регіонів : матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, м. Черкаси, 26-27 вересня 2014 року. Черкаси, 2014. С.22-25.
10. Енергетична стратегія України до 2030 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/signal/kr06145a.doc>.
11. Король С. В. Інвестиційно-інноваційний механізм управління газорозподільних підприємств. *Сборник публикаций мультидисциплинарного научного журнала «Архивариус» по материалам IV з. Киев : сб. ст. (уровень стандарта, академический уровень)*. К.: Архивариус, 2015. С. 44-50.
12. Коротя М. І. Етапи становлення нафтогазової промисловості в Україні. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. №1(9). С. 76-81.
13. Павлов К. В., Коротя М. І. Шляхи забезпечення енергоефективного будівництва на регіональних ринках нерухомості. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. № 1 (9). С. 109-116.
14. Стрішенець О. М., Коротя М. І., Новосад О. В. Диверсифікація інноваційних заходів на газорозподільних підприємствах України в контексті європейського досвіду. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. № 2 (14).С. 7-13.
15. Через газотранспортну систему транспортується якісний природний газ. URL:<http://utg.ua/utg/media/news/2015/3/cerez-gazotransportnu-sistemu-transportutsya-yakisnij-prirodnij-gaz.html>].
16. COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on a new approach to the European Programme for Critical Infrastructure Protection. / Making European Infrastructures Brussels, 28.8.2013 – SWD(2013) 318 final more secure. – 17 p. URL:http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/critical-infrastructure/docs/swd_2013_318_on_epcip_en.pdf.

References

1. Nakaz Minpalyvenerho Ukrainy «Pro zatverdzhennya Pravyl obliku pryrodnoho hazu pid chas yoho transportuvannya hazorozpodil'chymy merezhamy postachannya ta spozhyvannya» [The Order of the Ministry of Fuel and Energy of Ukraine «On Approval of the Rules for the Recording of Natural Gas during its Transport by Gas Distribution Networks of Supply and Consumption»]. (n.d.). zakon3.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0067-06> [in Ukrainian].
2. Nakaz «Naftohaz Ukrayiny» «Pro zatverdzhennya Poryadku dostupu do hazotransportnoyi systemy» [The order of Naftogaz of Ukraine "On Approval of the Procedure for Access to the Gas Transportation System"]. (n.d.). ukrpetroleum.com/ua. Retrieved from <http://ukrpetroleum.com/ua/nakaz-pro-zatverdzhennya-poryadku-dostupu> [in Ukrainian].
3. Ofitsiyyny sayt NAK «Naftohaz» [Official site of «Naftogaz » NJSC]. (n.d.). naftogas.com.ua. Retrieved from <http://www.naftogas.com/www/3/nakweb.nsf?Open> [in Ukrainian].
4. Postanova NKRE «Pro zatverdzhennya Alhorytmu rozpodilu koshtiv, shcho nadkhodyat' na potochni rakhunky iz spetsial'nyim rezhymom vykorystannya hazopostachal'nykh pidpryyemstv» [NERC Resolution "On Approval of the Algorithm for Distribution of Funds Accrued to Current Accounts with a Special Regime for Use of Gas Supply Companies"]. (n.d.). [nerc.gov.ua](http://www2.nerc.gov.ua) Retrieved from http://www2.nerc.gov.ua/control/uk/publish/article/main?art_id=76607&cat_id=34446 [in Ukrainian].
5. Postanova kabinetu ministriv Ukrayiny «Pro zatverdzhennya Pravyl nadannya naseleennyu posluh z hazopostachannya» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Rules for Provision of Services to the Gas Supply to the Population"]. (n.d.). zakon3.rada.gov.ua Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2246-99-п> [in Ukrainian].
6. Postanova NKRE «Pro zatverdzhennya Alhorytmu rozpodilu koshtiv, shcho nadkhodyat' na potochni rakhunky iz spetsial'nyim rezhymom vykorystannya harantovanykh postachal'nykh pryrodnoho hazu» [Postanova NKRE «Pro zatverdzhennya Alhorytmu rozpodilu koshtiv, shcho nadkhodyat' na potochni rakhunky iz spetsial'nyim rezhymom vykorystannya harantovanykh postachal'nykh pryrodnoho hazu»]. (n.d.). [nerc.gov.ua](http://www3.nerc.gov.ua) Retrieved from <http://www3.nerc.gov.ua/index.php?id=4497> [in Ukrainian].
7. Goral, L.T. (2015). Analiz makroseredovyshcha funktsionuvannya hazotransportnykh pidpryyemstv v konteksti vykorystannya yikh potentsialu [Analysis of the macro environment of the operation of gas transport companies in the context of the use of their potential]. *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrayiny - Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*, 1 (111), 122-126 [in Ukrainian].

8. Goral, L.T. (2016). Orientyry dlya rozvytku hazorozpodil'nykh pidpryyemstv Ukrayiny [Landmarks for the Development of Gas Distribution Companies of Ukraine]. *Naukovyy visnyk Mukachivs'koho derzhavnoho universytetu. Ser. : Ekonomika - Scientific Bulletin of the Mukachevo State University. Ser : Economics*, 1, 120-124 [in Ukrainian].
9. Dzioba, O.V. (2014). Efektyvnist' chynnoho orhanizatsiyno-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnya innovatsiyno-investytsiynoyi diyal'nisty hazotransportnykh pidpryyemstv [Efficiency of the current organizational and economic mechanism of management of innovation and investment activity of gas transport companies]. Proceedings from MIIM '12: *Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya «Sotsiol'no-ekonomichna intehratsiya Ukrayiny u hlobal'nu innovatsiynu ekonomiku : dosvid pidpryyemstv ta rehioniv» - Materials of the International Scientific and Practical Conference «Socio-economic integration of Ukraine into the global innovation economy: the experience of enterprises and regions»*. (pp. 22-25). Cherkasy: CHTTU [in Ukrainian].
10. Enerhetychna stratehiya Ukrayiny do 2030 [Energy Strategy of Ukraine till 2030] (n.d.). zakon.rada.gov.ua Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/signal/kr06145a.doc> [in Ukrainian].
11. King, S.V. (2015). Infestytsiyno-innovatsiynny mekhanizm upravlinnya hazorozpodil'nykh pidpryyemstv [Infectious-innovative mechanism of management of gas-distributing enterprises]. *Sbornyk publikatsiy mul'tydystypynarnoho nauchnoho zhurnala «Arkhivaryus» po materyalam IV h. Kyev - Collection of publications of the multidisciplinary scientific journal "Archivist" on the materials of the IV th Kyiv. Archivarius* [in Ukrainian].
12. Korotya, M.I. (2017). Etapy stanovlennya naftohazovoyi promyslovosti v Ukrayini [Stages of the formation of the oil and gas industry in Ukraine] *Ekonomichnyy chasopys Skhidnoyevropeys'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky - Economic Journal of the East European National University named after Lesia Ukrainka*. L.G. Lypych, & M.B. Kulinich (Ed.). Lutsk: Tower-Druk, Vols. 1(9) [in Ukrainian].
13. Pavlov, K.V., & Korotya, M.I. (2017). Shlyakhy zabezpechennya enerhoefektyvnoho budivnytstva na rehional'nykh rynkakh nerukhomosti [Ways of providing energy-efficient construction on the regional real estate markets]. *Ekonomichnyy chasopys Skhidnoyevropeys'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky - Economic Journal of the East European National University named after Lesia Ukrainka*. L.G. Lypych, & M.B. Kulinich (Ed.). Lutsk: Tower-Druk, Vols. 1(9) [in Ukrainian].
14. Strishnets, O.M. & Korotya, M.I. & Novosad, O.V. (2018). Dyversyfikatsiya innovatsiynnykh zakhodiv na hazorozpodil'nykh pidpryyemstvakh Ukrayiny v konteksti yevropeys'koho dosvidu [Diversification of Innovative Measures at Gas Distribution Companies of Ukraine in the Context of European Experience]. *Ekonomichnyy chasopys Skhidnoyevropeys'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky - Economic Journal of the East European National University named after Lesia Ukrainka*. L.G. Lypych, & M.B. Kulinich (Ed.). Lutsk: Tower-Druk, Vols. 2(14) [in Ukrainian].
15. Cherez hazotransportnu systemu transportuyet'sya yakisnyy pryrodnyy haz [High-quality natural gas is transported through the gas transportation system]. Cherkasy: CHTTU. Retrieved from <http://utg.ua/utg/media/news/2015/3/cerez-gazotransportnu-sistemu-transportutsya-yakisnij-prirodnyj-gaz.html> [in Ukrainian].
16. COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on a new approach to the European Programme for Critical Infrastructure Protection. / Making European Infrastructures Brussels, 28.8.2013 – SWD(2013) 318 final more secure. – 17 p. URL:http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/critical-infrastructure/docs/swd_2013_318_on_epcip_en.pdf.

Стаття надійшла в редакцію 10.04.2019 р.

УДК 338.45(477):620.9]:34

Новосад Оксана,
аспірант,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
кафедра аналітичної економіки та природокористування;
м. Луцьк; ORCID ID 0000-0001-7156-643X
e-mail: novosad_ox@ukr.net
<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-02-82-88>